СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. | РІК XXXVIII. | Ч. 149. | Джерзи Сіти, Н. Дж., субота, 28 червня 1930. | VOL. XXXVIII. | No. 149. | Jersey City, N. J., Saturday, June 28, 1930. | THREE CENTS.

10,000 ЛЮДЕЙ ВИТАЛИ ПОБІДНИКІВ ОКЕАНУ НА ЛЕТНИЧІМ ПОЛІ

НЮ ЙОРК. — Вкінці діждався Ню Йорк так нетерпеливо жданого гостя. Сотки тисяч людей стояли по вулицях і ждали цілими годинами на прилет майора Кінгсфорда Смита з Нюфондленду до Ню Йорку. В четвер вечером біля 7-мої години побачили вкінці „Садерн Крос", як він кружляв над містом.

На летничім полі Рузвелт Філд зібралося знову понад 10,000 людей, з якими поліція прямо боролася, щоби вони не перевали кордону і щоб дали спокійно летунам злетіти на землю. Та публика кордон таки перевала й дала добрих штовханців британському амбасадорови та бувшому поліційному комішенерови Гвейленови, котрі мали зложити летунам офіціяльний привіт, а котрих зіпхали далеко назад.

Летуни почували себе щасливими, що долетіли до Ню Йорку. Майор Смит приписує успіх літакови й дуже солідній підготовці.

ЗНАМЕНИТИЙ ЗНАВЕЦЬ ПОГОДИ.

НЮ ЙОРК. — Летуни згідно ствердили, що д-р Джеймс Г. Кімбел, метеоролог Нюйорського Метеорольогічного Бюра, подав дуже точні дані щодо погоди на океані. Була така погода, яку він заповів.

10 ЖЕРТВ ПЕРЕЛЕТУ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

НЮ ЙОРК. — Досі вдалося перелетіти Атлянтійський океан з Европи до Америки Ерикови Нельзонови і товаришам, які летіли з Шпіцберген до Гренляндії і Лябрадору, а далі капітанови Кельови, баронови Гінефельдови і полковникови Фіцморисови, які перелетіли океан на літаку „Бремен".

Першими, що пустилися летіти через океан і переплатили життям, були два знамениті французькі летуни Нінжесер і Колі, герої світової війни. По них згинули княжна Левенштайн-Віртгайм і її два товариші. Далі згинули капітан Гинчлиф і Елзі Мекей, а по них ще трох летунів.

2,298,588 БЕЗРОБІТНИХ.

ВАШИНГТОН. — Секретар торговлі Лемонт подає після обчислень перепису, що в цілих Злучених Державах нараховано 2,298,588 безробітних.

Вилієм Грін, президент Американської Федерації Праці, каже, що ці числа не відповідають дійсности. З інформацій, які має Федерація Праці, виходить, що навіть тепер у червні, по всіх урядових зусиллях, безробіття не тільки що не зменшається, а ще й росте.

1,250,000 ДІТЕЙ ОПУСКАЄ ШКОЛУ.

НЮ ЙОРК. — В пятницю закінчено науку в 795 публичних школах міста Ню Йорку. В той день опустило школу 1,250.000 дітей, а 36,000 учителів пішли на вакації.

ПРИЯТЕЛЬ ВОКЕРА ХАБАРНИКОМ.

НЮ ЙОРК. — „Ню Йорк кавнті гренд джюрі" обжалувала Вилієма Е. Волша, голову „Борд оф Стендардс енд Апілс" у хабарництві й незголошенню доходів для податкового виміру. Волшови грозить кара 10-літньої тюрми враз з грошевою карою в сумі $4,000.

Закидають Волшови, що він брав хабарі під ріжними видами. Мешкав приміром в апартаменті, за який платив річно $1,500, коли инші рентівники мусіли платити за такесаме помешкання $4,000.

Волш був визначною фігурою і особистим приятелем мейора Вокера.

ПАЛАТА ПОСЛІВ ПОПЕРЛА ГУВЕРА.

ВАШИНГТОН. — Пала послів поперла 188 голосами против 182 вето, заложене президентом Гувером у справі ухваленого сенатом законопроекту допомоги інвалідам.

Палата послів приняла заразом новий законопроект, який передбачає найвищу місячну допомогу інвалідам у сумі $40. Цей видаток коштуватиме державу першого року $50,000,000, а далі річно по $80,000,000.

ГРІМ ПРИЧИНОЮ ЕКСПЛЬОЗІЇ Й КАТАСТРОФИ.

БРОКВИЛ (Онтеріо). — Грім ударив у судно, в якім знаходилися вибухові матеріяли для розсаджування скал. Наслідком громового удару повстала експльозія, яка знищила богато суден та вбила 30 робітників.

ВПАВ ГРАД, ЯКОГО НЕ ВИДАЛИ.

СЕЙНТ ДЖАНС (Нюфондленд). — В малій місцевости Ломсден була громовиця, підчас якої падав град, а разом з ним падали ледяні кулі, які важили по 10 фунтів. Град той затопив своїм тягаром 30 суден і вбив трох рибалок.

ПРОГИБІЦІЯ ПРИЧИНОЮ РОЗКОЛУ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорська републиканська організація заявилася за знесення прогибіції, а це знову внесло розкол у партію. Наслідком того зрезигнував з визначної партійної посади Генрі Тефт, брат померлого недавно бувшого президента держави.

ФАШИЗМ РОЗБИВАЄ ШПИТАЛІ.

НЮ ЙОРК. — Італійський шпиталь при 135 Іст 55 улиці був довгий час під диктатурою фашистів, які руководилися при приниманню хорих чи лікарів тільки партійними зглядами. Так говорили противники фашистів, котрі внесли жалобу до секретаря стейту Стимсона, в якій донесли, що генеральний італійський консул Емануеле Граці є шпитальним фашистівським диктатором. Граці мусів уступити з шпитальної ради.

НІМЕЦЬКІ ВИКЛАДИ ПРО УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ.

Дня 23-го травня ц. р. виголосив проф. Дм. Дорошенко, директор „Українського Наукового Інституту", в салі берлінського університету цікавий виклад на тему „Наукова справа на Україні".

На протязі лютого і березня ц. р. мав д-р Зенон Кузеля два інформативні виклади в єнайському університеті про „значіння українського питання", та на курсах німецького високошкільного Союза про „Національне питання на Сході". На викладі у Єні, що відбувся в університетській авлі, було понад 300 студентів і професорів.

ДІТИ СПРИЧИНИЛИ ВЕЛИКУ ПОЖЕЖУ.

Двоє малих дітей, що бавилися сірниками, спричинили пожежу в домі Казимира Вербицького в Слобідці Джуринській, пов. Чортків. Огонь перекинувся на сусідні доми, так, що пожежа знищила 11 господарських домів разом зі стодолами й стайнями. Шкода виносить біля 70 тисяч зл.

КРОВАВІ ПОРАХУНКИ БІЛЯ ЦЕРКВИ.

В дозині, пов. Городок Ягайлонський, два парубки, Василь Ярмонтович Лозинський і Осип Печарський, вийшли в неділю з церкви й почали сваритися. Підчас сварки Лозинський вдарив Печарського в лице. У відповідь на це Печарський добув ножа і вбив ним Лозинського. Вбийника арештували.

ПАКУНОК З ЛЮДСЬКИМИ УХАМИ.

З поїзду ч. 414, що їхав 29. травня зі Скаржиськ до Лодзі, викинув якийсь осібняк пакунок. Коли люде, що переходили біля залізничого шляху, розвинули цей пакунок, побачили в ньому 13 пар людських ух. Пакунок віддали поліції, яка почала пошукувати за тим типом, котрий викинув з поїзду пакунок з людськими ухами.

СЛАВНИЙ АРГЕНТИНСЬКИЙ МАЛЯР — ЖІНКОЮ.

Славного аргентинського маляра Артура Аракана переїхало кілька днів тому авто. Коли його перевезли до шпиталю, виявилося, що він не є мущиною, але жінкою. Аргентинці мають сенсацію.

ШПИГУНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ В БЕСАРАБІЇ.

Румунські власти відкрили в Бесарабії 15 шпигунських організацій, які працювали на користь Совітів. На службі цих організацій були навіть агенти румунської політичної поліції. З того приводу звільнено зі становища генерального інспектора політичної поліції в Бесарабії, Гузареску.

КУРДИ ХОЧУТЬ САМОСТІЙНОЇ ДЕРЖАВИ.

З Ангори повідомляють, що турецькі власти відкрили тайну політичну курдистанську організацію, її ціллю було виборюти для Курдистану політичну незалежність. Головою цієї організації був Сальдін, син вождя останнього оружного повстання Курдів. Турецькі власти його і членів організації арештували.

СОВІТСЬКИЙ РОБІТНИК НЕ МОЖЕ ЗМІНИТИ МІСЦЯ ПРАЦІ.

Всесоюзна центральна рада професійних союзів доручила місцевим профсоюзам, щоб вони спеціяльною постановою прідлили робітників, що працюють в фабриках, на постійно до тих фабрик на час пятьох років. По думці цього доручення в чотирох фабриках у Петрограді, між иншими у великій фабриці „Більшовик", зроблено постанову, що робітники пять років не можуть змінити свого місця.

РОЗБИВСЯ АКТОР І НЕ ВІДБУЛАСЯ ПРЕМІЄРА ПЕСИ.

Театр Райнгардта в Берліні приготовляв останніми часами з великим вкладом праці й коштів нову песу німецького поета Фріца фон Мору „Феа". В тій цілі дирекція замкнула театр на пять днів, а проби відбувалися днями й ночами. Нагло оголошено, що премієру штуки, яка мала відбутися 12 травня, пересувається на пізніше. Бо — як пізніше виявилося — збилася через неосторожність лялька, дуже містерно сконструована, яка в штуці мала грати ролю штучного чоловіка.

ДЕ ПОДІВСЯ СТУДЕНТ МИХАЛЬЧУК?

В кругах української еміграції в Чехословаччині велике здивування викликує те, що студент Українського Педагогічного Інституту в Празі, Василь Михальчук, який перед кількома місяцями подав в українській пресі ревеляції про київське ДПУ у звязку з харківським процесом проти членів „Спілки визволення України", вийшов перед тижнем з дому і більше до нього не вернув. Загально думають, що Михальчука підступно захопили й убили агенти ДПУ, себто, що його стрінула доля Кутепова.

АРЕШТУВАННЯ СЕКРЕТАРЯ ПОВ. КОМІТЕТУ УНДО В ДУБНІ.

Дня 22 травня відбулося велике віче в селі Дубляни, пов. Дубно. Це був відпустовий день і на площі довкола церкви зібралася непроглядна маса людей. На вічу промовляв посол Висоцький. Під кінець віча поліція розвязала його й арештувала секретаря Повітового Комітету УНДО в Дубні, п. Маринюка, якого автом відставлено до тюрми в Дубні. Хоч на вічу був повний спокій, то п. Маринюкови закидають, що нібито він бунтував нарід проти поліції.

ЯК ВІДБИВАЄТЬСЯ НА ДИТИНІ ЇЇ ВИХОВАННЯ.

Професор університету в Торонто, д-р Алан Бравн, який рівночасно є головним лікарем в діточім шпитали, говорив 28 травня на зборах Медичного Стоваришення Онтеріо про наслідки найвласнішого виховання для дитини. Коли дитина, що має два тижні, навчиться приневолювати криком свою маму, щоби носила її на руках, то ся дитина майже певно буде колись давати роботу судови для малолітних. Учений професор радить через те родичам, щоби засягали поради лікаря щодо власного плекання дитини, чи лікаря щодо власного плекання послуху і привичок у дітей.

НАЗНАЧІТЬ МЕНІ ЖІНКУ З УРЯДУ!

Рафаельо Гарджелі є ще парубком і власником невеличкої цукорні в Фльоренції. Жіночі сфери міста — а Фльоренція є славна з того, що там є гарні жінки — вважають Гарджеля за найпоганішого чоловіка в місті. І тому всі його змагання, щоби здобути собі товаришку життя, скінчилися нічим. Жадна з жінок не хотіла вислухати його благань. Навіть гроші не помогли. Пригноблений тим Гарджелі постановив зрезигнувати з подружа. Але дійсно „треба мати пеха", бо от в хвилині, коли Раджелі зрезигнував з подружа, явився до нього податковий урядовець з домаганням заплатити парубоцький податок. Гарджелі попав у нечувану лють. І зараз написав до скарбового уряду лист, у якім просив, щоби йому з уряду назначено жінку, з котрою має оженитися. „Мені байдуже — писав у листі — чи тая жінка буде гарна чи погана, молода чи стара, щоби тільки була жінкою й вийшла за мене замуж. Якщо й після вашого наказу жадна жінка не схоче вийти за мене замуж, тоді всіма можливими способами старатимусь не платити парубоцького податку". Скарбовий уряд має тепер чималий клопіт, а дотепна преса радить щоби Гарджільому прислати... муринку.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЦИГАНІВ.

Недавно зібрався в Кошицях рідкий конгрес циганів, на який зіхалися делегати з усіх країв Европи, Малої Азії та Північної Америки. Делегати ці виїхали до міста на 200 прикрашених возах серед звуків циганської музики. Метою конгресу було створити міжнародню організацію, що вжила би заходів визнати циганів за окремий нарід, а в Лізі Націй виєднати для них права охорони, як для національної меншости. На конгресі рішили теж основати окремий циганський журнал. Не є виключене, що циганам удасться виторгувати в Женеві опіку, якої понищо не встигли добитися велікі, бо мільонові „національні меншости".

АРЕШТУВАННЯ В МОСКВІ.

Агенція АТЕ повідомляє, що в звязку з викриттям нової саботажної організації серед большевицьких фахівців у Москві переведено багато арештувань. Між иншими арештували відомого адвоката Бобріщева-Пушкіна, якого обвинувачують у контрреволюційній агітації.

ЛАТИНІЗАЦІЯ ГЕБРАЙСЬКОЇ АЗБУКИ.

Агенція АТЕ повідомляє, що комісаріят освіти в Москві покликав спеціяльну комісію жидівських учених, щоб опрацювали проєкт латинізації гебрайської азбуки.

ВИБРАНЕЦЬ ДОЛІ.

Бувший австрійський ротмістр Іван Ставський з Галичини виграв у Монте-Карльо 2 міл. франків. Цього дня рулетку мусіли зачинити, бо не було під рукою більше готівки. Кажуть, що Ставський перед виграною „обігравсь" аж до продажі годинника; далі, що півтора міліона віддав рідні, а за решту хоче дразнити щастя ще далі.

ІНДІЯ ПРОТИВИТЬСЯ САЙМОНОВИ

НІХТО НЕ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА ЙОГО РАПОРТ.

СІМЛЯ (Індія). — Рапорт комісії Саймона про індуські справи покищо не найшов собі серед Індусів ні одного прихильника. Всі індуські газети й організації віднеслися до проєкту крайно ворожо. Англійський уряд сподівається ще, що може магомедане віднесуться до проєкту більше прихильно, але супроти загальної ворожнечі й ся надія мабуть заведе.

ІНДУСИ БЕРУТЬСЯ ДО БОЙКОТУ АНГЛІЙСЬКИХ БАНКІВ.

БОМБЕЙ. — Англійський уряд покрав знову новий натиск на індуських націоналістів, приказуючи тижневому органови Гандія дати кавцію, що він не буде вести беззаконної агітації.

Серед Індусів шириться тепер агітація бойкотувати англійські банки. Таку резолюцію ухвалено між иншим на зборах бомбейського товариства купців бавовни.

За агітацію за горожанський непослух арештовано тут 6 мущин та 5 жінок.

АНГЛІЙСЬКІ РОБІТНИКИ ЗА ІМПЕРІЯЛІЗМ.

ЛОНДОН. — Конгрес англійських робітничих юній по довгій дискусії над тяжким станом англійського промислу ухвалив резолюцію, домагаючи від уряду тіснішого сполучення британської імперії в одну економічну цілість. Конгрес висказав думку, що тільки в цей спосіб зможе англійський промисл урятуватися перед конкуренцією заграниці, головно Америки.

АЙРИШМЕН „НАЙЛІПШИМ МОЗКОМ" АНГЛІЇ.

ЛОНДОН. — Англійський тижневик „Спектейтор" розвів голосовання над тим, хто є „найкращим мозком" Англії. Найбільше голосів дістав письменник Бернард Шо, що родився в Ірляндії.

Шо дістав при голосованню 214 голосів, письменник Олівер Лодж 183, політик лорд Беркенгед 162, Винстон Черчил 95, церковник Індж 91, письменник Велс 85, Лойд Джордж 5, політик Сновден 48, а Саймон, що саме видав рапорт про Індію, 45. Рамзі Мек Доналд не дістав ні одного голосу.

ФРАНЦІЯ АПЕЛЮЄ ДО ГУВЕРА.

ПАРИЖ. — Французький міністер торговлі заявив перед зборами торговельної палати, що він віднісся до президента Гувера в справі мита на французькі товари та сподівається прихильного полагодження справи.

НОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В ЕСПАНІЇ.

МАДРИД. — Робітники міста Маляги, важного порту для висилки овочів на полудневo-східному побережу Еспанії, зарядили одноденний страйк для показання своєї симпатії з робітниками міста Севілі. Страйкарі урядили велику демонстрацію, щоби запротестувати проти грубого поведення поліції супроти робітників. Поліція напала на демонстрантів та пробувала їх розігнати. Коли це не вдалося, вона віддала до демонстрантів кілька сальв.

Американські туристи, котрих у той час було в місті, поважне числo, чим скорше кинулися вертати на кораблі.

У Каретерії вибухли бомби. В Більбао арештовано кільканох агітаторів.

БОЛЬШЕВИКИ ПОКЛАДАЮТЬСЯ НА ЗАВОРУШЕННЯ СЕРЕД ІМІГРАНТІВ В АМЕРИЦІ.

МОСКВА. — У четвер отворено в Московській Опері 16-ту конвенцію російської комуністичної партії. При вході на салю нарад стояв кордон війська. Виглядало, що цього року видано богато строгіщі зарядження ніж попередних років. На салю могли входити тільки делегати, котрих було 1,200. Не пускали як гостей представників не-комуністичних газет. Сталін і його фракція мали обставити конвенцію своїми прихильниками так, що не боїться ніякої опозиції.

Партія, після звіту, має коло 2 міліони членів. Ліга молодих комуністів, цебто комуністичних недоростків, має 2 і три чверти міліона. Молоді піонірі мають півчверта міліона членів.

Подаючи стан комунізму по всіх краях, большевицька „Правда" закликає американських комуністів до розведення широкої агітації серед Муринів та імігрантів Америки, не сподіваючися видно богато від родовитих Американців.

„МАЛА АНТАНТА" ПРИЙМАЄ ПРОПОЗИЦІЮ БРІЯНА В ЗАСАДІ.

ПРАГА. — Мала Антанта на своїй конференції розглядала між иншим пропозицію французького політика Бріяна про створення все-европейської федерації. Хоча збори приняли в засаді пропозицію, вони не зробили нічого для практичного переведення думки, бо не могли погодитися, яке становище має займати в федерації Росія. Чехословаччина була за приєднання до федерації Росії, але Румунія заявилася виразно проти цього, бо Росія для неї ворог. Таксамо проти Росії стане Польща, котра бачить у Росії можливість небезпеки для себе.

НІМЕЧЧИНА ПРОТИ БРІЯНА.

БЕРЛІН. — Підчас дебати в справі буджету заграничного міністерства в німецькому парляменті говорено між иншим про проєкт Бріяна про все-европейську федерацію. Один з націоналістичних послів говорив, що плян Бріяна має на цілі злучити цілу Европу проти Злучених Держав Америки та поставити на чолі цієї федерації Францію. З огляду на це треба вистерігатися такої федерації та треба перед нею остерегти цілий світ, а передовсім Америку.

У подібний спосіб висказувалися проти Бріяна й инші посли. Всі вони годилися, що Франції не ходить про добро Европи, а про добро й безпеченство Франції.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.0.
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.7.
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи", Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„МАЛА АНТАНТА"

У Словакії відбуває тепер засідання „Мала Антанта", себто Чехословаччина, Югославія та Румунія. На засіданнях обговорюється певно цілий ряд важних міжнародних справ та принимається певно богато важних постанов. Більшість сих постанов та перебіг нарад певно остане ще довго в тайні, а богато справ певно ніколи не вийде на сонішне світло. Бо є се не нарада відкрита, явна й чесна, а тайний коншахт, якого кінці заховається під воду.

З нарад, що правда, подається газетам комунікати, але сі комунікати служать не на те, щоби відкрити, що на нарадах роблено, але на те, щоби ними закрити те, що там роблено. Все таки навіть ті комунікати відслонюють дещо заслону, за якою тишком-нишком, як злодії в коморі, радили представники „Малої Антанти".

Комунікат признається отверто, що „Мала Антанта" застрашена можливістю війни. Говорили згідно представники трох держав, що в Европі тепер може дійти до війни богато лекше, як колинебудь передтим, за ввесь час від закінчення великої війни. Можливо, що воно й так, а можливо, що ні. Під тим оглядом „Мала Антанта" не заслугує на більше довіря, як хтонебудь другий.

З чого малаби грозити ся війна, на думку „Малої Антанти"? Вона сього не каже, але з її крику проти реституції Габсбурґів на Угорщині виходилоби, що певно від Габсбурґів. Отсе якраз і показує всю серіозність арґументу „Малої Антанти". Реституція Габсбурґів на Угорщині сама собою не може викликати війни в Европі, як не викликує її реституція Кароля в Румунії. Реституція Габсбурґів одначе може викликати в державах „Малої Антанти" страх перед війною, страх перед захопленнєм давних територій Габсбурґів.

Заява „Малої Антанти" показує, як мало люди й політики вчаться з подій. Всі сі політики „Малої Антанти" памятають, як Габсбурґи панували над ними, над Чехами, Сербами й Румунами. Згадати їм Габсбурґів, то їм знова привиджується примара старого страховища, дарма, що Габсбурґи давно вже втратили силу раз на все. Навіть на Угорщині ледво, чи коли відзискають її, а коли відзискають, то певно ніколи не зможуть добути назад старої потуги. Але хоча померші як реально існуюча сила, вони ще існують як сонна примара, якої вживають політики „Малої Антанти" як страховища для страшення наївних.

Тимчасом часи династичних війн уже минули. Воюють нині народи за право самостійности, або за пановання над другим, воюють нині кляси, але не воює ніхто за династію, як не воює ніхто за віру. Тільки сі нові політичні чинники можуть викликати війну.

Юрій Горбенко.

ПОЛЬСЬКИЙ „КОРИДОР" ДО МОРЯ ЗАГРОЖЕНИЙ. ЯК РОЗДОБУТИ ДРУГИЙ?

(Оригінальний допис до „Свободи").

(2)

II.

Чому польський уряд боїться війни та на якій основі її сподіється? Над сим питанням варта застановитися.

У версайськім договорі 1919 року покаваалковано й пообрізувано Німеччину.

На заході відібрано їй Ельзас і Льотрінґен, які вона здобула від Франції 1871 року. Ті краї взагалі були колись німецькі і ще Людвик XIV. в 18. століттю загарбав їх собі.

На сході відділено знову від Німеччини краї польські та прилучено їх до новоповставшої польської держави. Це було очевидно справедливим ділом, але, на жаль, на тому не скінчилося.

Не говорячи вже про те, що рівночасно цілком безправно прилучено до Польщі цілий ряд українських, білоруських та литовських областей — відрізано цілком від німецького пня так звані **Східні Пруси.** Їх полишено вправді в складі німецької держави — але відділено їх від неї областю **„свобідного города Данціґа",** та так званим польським **„коридором",** що лучить корінну Польщу з побережем Балтійського моря.

Той „коридор" є замешканий мішаною людністю: німецькою і кашубською, котру Поляки також за своїх краянів признають.

Коли би потягнути поперек Галичини з півночи на південь лінію через Самбір, то в цей спосіб повставша східна часть Галичини буде обємом менш-більш відповідати Східним Прусам. Відділеннє їх від властивого німецького пня є не лиш цілком неприродним, але й у високім степени шкідливим для цеї країни.

Головним містом Східних Прус є лежачий над морем **Кенінґсберґ,** в котрому давніше коронувались пруські королі. Комунікація тої провінції зі своїм материком є можлива лише або морем, або залізницею, але поперек польського коритаря, що очевидно є получене з ріжними невигодами і секатурами. І економічно Східні Пруси через то сильно підупадають, так, що Німеччина, щоби ратувати той край від загибелі, мусіла в р. 1929 законом про тав. **„Оспрайсенгільфе"** призначити майже чверть міліярда німецьких марок на запомоги для тамошньої людности. Тай вже в часі від 1924 до 1929 року вислав Берлін до Кенігсберґу ріжних запомог на **три міліярди** польських золотих.

Коли хочемо собі представити положеннє географічне Східних Прус, то подумаймо собі, що повіти бродський і золочівський зістали відділені від Равщини та Яворівщини, і що лежачі між ними повіти Сокаль, Жовква та Камінка Струмілова зістали приділені до якоїсь иншої держави.

Польський „коридор" — як, сказано — доходить аж до моря, але осягнений в той спосіб польський беріг є коротший, ніж простір поміж Львовом та Перемишлем.

За той доступ до моря вели Поляки при кінци світової війни та підчас мирових переговорів завзятущу боротьбу на дипльоматичнім полі.

Треба нам тут взяти на увагу, що приклонники **Пілсудського,** всі ті „санатори" та „бебеки" стараються представити справу так, немовби **відбудованнє Польщі** було майже виключно **його заслугою, його „чину збройнего".**

Але безсторонно взявши, справа так не представляється, і сам Пілсудський зі своїми леґіонерами та з його тайною організацією військовою в Конґресівці не був би міг ніколи довести щасливо до кінця відбудови польської держави, та ще в таких неможливо обширних границях, з покривдженнєм майже десяти міліонів чужих народностей, відданих проти всякого божого і людського права Полякам на поталу.

Працювали тут на користь Польщі ще й инші люде, а між ними найвизначніший **Роман Дмовський,** головний провідник і ідеольоґ національних демократів (вшехполяків).

Роман Дмовський це людина, котрої ролю можнаби порівняти лиш хіба з **Масариком,** теперішним чесько-словацьким президентом.

Річ очевидна, що не було за ним ані такої наукової, ані такої всесторонно-політичної праці в часах передвоєнних, якими відзначався Масарик, але підчас війни грав він цілком подібну ролю: навязував зносини з визначними політиками антанти, **їздив в тій ціли і до Петербурга і до Лондону.** Переживав він впрочім в **Парижи,** де був властивий центр його діяльности. Він виготовлював **важні меморіяли** про польську справу, впливав на заграничну **пресу,** брав участь в так званім **льозанськім комітеті польськім в Швайцарії,** помагав при основанню польського **леґіону** у Франції, а що найважніше: брав враз з Е. Пільцом, а потім і з Падеревським **участь** як представник Польщі **в мировій конференції в Версалю.**

Як лише вибухла в березні 1917 р. революція в Росії, він зараз явився в англійського міністра справ заграничних **Балфура** і вручив йому **меморіял,** у котрім жадав, щоби всі члени антанти (включно з Росією) видали спільну публичну **деклярацію,** що **„Польща буде зєдинена і відбудована як самостійна держава,** а то в услівях, котрі дадуть їй причинитися разом з иншими народами до удержання **европейської рівноваги".**

До цего є потрібні ось які услівя:

Держава та має бути достаточно велика і сильна; а) Вона мусить мати услівя економічної независимости від Німеччини, з котрих найважнішим є **доступ до моря** та посіданнє багатого шлезького **угольного басейну,** що лежить на польській території, але був перед війною поділений поміж Австрію, Німеччину та Росію; б) Польща мусить бути державою цілком самостійною з **власною політикою заграничною.** Так отже територія будучої польської держави мала обіймати: 1) **цілу Галичину,** половину австрійського Шлезька та цешинський округ; 2) **Польщу російську,** до котрої Дмовський причисляв: королівство польське після границь установлених на віденськім конґресі 1915 (отже з Холмщиною і Підляшем), ґубернії: Ковенську (то є литовську), Виленську (то є білоруську), Гродненську (білгор.), частину Минської (білор.) і Волинської (то є української). 3) **Польщу німецьку,** то є Познанщину і Західні Пруси з Данціґом, Горішний Шлєзк тай ще полудневий пояс Східних Прус.

Такі то „скромні" бажання представив Дмовський у своїм меморіялі до Балфура.

Як бачимо, то він жадав також **цілого ряду земель українських і білоруських,** а хтож мав йому заперечити, коли ми за границею ніякого того рода діячів не мали?

Ми поставили ставку на осередні держави, то є на Австрію і Німеччину, а ті стояли, як то кажуть, на другій стороні барикади.

Уряд англійський відповідно до бажання Дмовського післав свої інструкції до Бюкенена, свого амбасадора в Петербурзі, але цей відповів, що російський (вже республиканський) міністер справ заграничних **Мілюков** на те не годиться, бо самостійна Польща виступила би зараз зі своїми претенсіями до **„корінно русских"** земель і що вона стануле би зараз по стороні Німеччини, як це видно хочби лиш з поведення Поляків у Варшаві.

Балфур поручив однак Бюкененови і дальше стояти на тімсамім становищи та не уступати з нього.

Колиж і петербурський робітничо-салдатський **„совет"** станув на ґрунті самоозначення народів та признав самостійність Польщі, а ще й депутація Поляків звернулась до **голови тимчасового уряду князя Львова** та зажадала проголошення **самостійности Польщі,** тоді нарешті той уряд (помимо спротиву Мілюкова) видав дня 30 марта 1917 р. великої ваги **манїфест до Поляків.** У ньому признав він їм „повне право рішення про свою будучність по своїй волі" та обіцяв, що допоможе до створення **самостійної Польщі,** зложеної з **земель „замешкалих переважно польською людністю".** Польща та буде, однак злучена з Росією **„свобідною військовою унією".** Про границі постановить докладніше будуча російська **конституанта,** причім висказано надію, що Польща **забезпечить** національним **меншостям** їх **горожанські і національні права.**

(Дальше буде).

Французький письменник Віктор Ґіґо був на проході з котримсь із своїх молодих обожателів. Нараз письменник пристанув:

— Ах!

— Що сталося?

— Віділнялися мені шлийки.

— Де?

— Ззаду.

— Зачекайте хвилину, запну вам.

— Добре.

— Вже.

— Ну — каже поет і не рушається з місця — чи не бачите?

— Чого?

— Плити під моїми ногами.

— І щож?

— Щоби колись сказати свому внукові: „Бачиш, на тому місці я запняв шлийки Вікторові Ґіґо-"

—o—

У кінотеатрі дуже елеґантна пані заняла місце, а по хвилі обертається до пана, що сидить поза нею:

— Гадаю, що мій капелюх вам не перешкаджає?

— О, навіть дуже перешкаджає. Моя жінка каже, що я повинен їй купити такий самий.

—o—

В. Богуш.

КРИТИЧНИЙ ОГЛЯД ПРАЦЬ ПРО РЕВОЛЮЦІЮ НА УКРАЇНІ У РОКАХ 1917—1919

(3)

Зате Христюк правильно виясиює дуже шкідливу та руїницьку роботу большевиків України, які, безсильні самі власними силами щось зробити на нашій батьківщині, покликали на допомогу совітську Росію. А наслідки відомі: Українська Центральна Рада примушена була йти на угоду з Німцями, які роблять незабаром державний переворот і силою установляють гетьманат, проти якого вибухає згодом народне повстання; далі розпочинається знову війна з совітською Росією, підчас якої Україна потерпіла невдачу і стала згодом совітською републикою.

Українські соціялісти-революціонери, не звернувши належної уваги на організацію військової сили, не змогли вистояти проти російської армії, яку витворили московські большевики, і через це як політична партія перестали істнувати, розпавшись на лівих і правих, на комуністів, радянців та прихильників старої програми. Процес розпаду пішов так далеко, що сьогодня ми не знаємо навіть, кого уважати соціялістом-революціонером. Українські соціял-демократи і в цьому випадку, хоч вони теж пережили не менш тяжку крізу, всеж зберегли більше єдности і навіть провадять досить корисну працю у Соціялістичному Інтернаціоналі.

Наче доповненням до цеї праці Христюка, на жаль, незакінченої, є книга М. Лозинського (**Галичина,** видання Українського Соціольоґічного Інституту), у якій фаховий журналіст уміло розповідає про утворення З. У. Н. Р. та про боротьбу проти Поляків, а також про її наслідки. З цеї праці всякому видно, що в Галичині власно революції не було, бо там провадилася жорстока боротьба двох націй за пановання. І більш дозріла галицька вітка української нації виявила кращу орґанізацію та дисципліну, але зате помічається недостача розмаху та активности, що певно й було причиною невдачі у цій боротьбі.

Отже якби галицькі провідирі були більш сміливими та рішучими революціонерами, то можливо у Галичині національна революція булаб досягнула такої сили, що польська нація на початку 1919. р. примушена булаб капітулювати. На жаль, провід проволікав, енерґія і піднесений настрій народніх мас почали спадати, а тимчасом Поляки виграли час і, збільшивши свої сили, у зручний для них мент викинули галицький уряд та армію за межі Збруча. Попавши ж у революційний хаос, галицькі Українці, хоч і зберегли свою орґанізацію та військову силу, проте виявили далеко менше зручности та уміння боротися в революційних обставинах, ніж Наддніпрянці. Зпочатку кунктаторство, а далі взаємні сварки та неясна політика супроти Денікіна поволі і привели до тої траґедії Галицької Армії, яка закінчилися обеззброєнням її Поляками у 1920. р.

Тимчасом були невикористані можливости вибороти суверенну Українську Державу, за допомогою якої і доля Галичини булаб цілком інакшою. У всякому разі праця п. Лозинського, розповідаючи про сумну історію невдачі нашої боротьби за державність, викликає у читача віру в будуччину, скріплює надії на нові можливости, тоді як від брошури п. Панейка тхне якимось подихом мертвеччини та апатії і зневіри.

Але найкращою працею, яка яскраво малює перед нами атмосферу високого натхнення, бадьорости та бурхливого життя за часів Української Центральної Ради, є **„Відродження Нації"** п. Винниченка. Цей талановитий письменник та керовник революції, що особисто відограв велику ролю у боротьбі нації за своє визволення, дав нам не то спомини, не то художню хроніку революції. Бо справді у перших двох томах його праці нація немовби рухається перед нами та прокинувшись від глибокого сну, наче оживає і набирає поволі сили, щоби згодом піти смілими кроками у безкрає море революції. Отже процес відродження української нації п. Винниченко зумів намалювати дійсно досить правдиво і виразно. Проте перша збройна боротьба У. Н. Р. проти совітської Росії і пізнійші події аж до виходу його з Директорії у лютому 1919. р. не мають вже попередньої обєктивности і слабше описані взагалі. Тут вже почувається якась тенденція політика певного напрямку, з цього часу автор наче двоїться — з одного боку перед нами патріот-революціонер, а з другого — марксист-інтернаціоналіст.

Події у кінці 1917. р. поставили п. Винниченка перед необхідністю обороняти свою батьківщину від комуністів-большевиків, які збройною силою кинулись на відроджену націю, щоби прибрати її до своїх рук, наче необхідну жертву для світової революції. І опинившись „між двома силами", наш автор склав з себе відповідальність, вийшов з уряду УНР. Те саме бачимо і на початку 1919. р., коли п. Винниченко у звязку з новим наступом Совітської Росії на Україну виходить зі складу Директорії.

А тимчасом у період підготовки повстання проти гетьманату, коли автор „Відродження Нації" був головою Українського Національного Союзу, коли вів переговори з Раковським та Мануїльським про спільну акцію та про установлення дружніх відносин поміж УНР і совітською Росією, виявив п. Винниченко справжній революційний розмах, величезну енерґію, рішучість та відвагу.

Я особисто був проти того пляну, який виробили Винниченко та М. Шаповал, і настоював на необхідности певної умови з Німцями, щоби вони охоронили наш кордон з Росією, бо не вірив большевикам, а через те намагався затягнути справу, щоб виграти час. Але гетьманська грамота про федерацію зробила повстання неминучим при всяких обставинах. П-н Шаповал, з невідомих мені причин, ухилився тоді від відповідальности, а Винниченко з великим особистим ризиком таки став на чолі повстання.

Проте збройною силою проти большевиків наш автор воювати не бажав; все намагаючись досягнути з ними миру, якого совітська Росія власно якраз і не бажала. Із цих заходів до замирення, як і в 1917. р., нічого звичайно не вийшло, а як на них дивилися самі большевики, можна довідатись із признання Мануїльського, яке він зробив на процесі проти української партії соціялістів-революціонерів у Київі в 1921. р. (диви „Дело украинской партии социалистов-революционеров", Харків, 1921 р.).

Через те не диво, що у третому томі своєї праці п. Винниченко, який підчас писання цього тому вже третій раз був розпочав заходи мирити Україну з Росією і справді літом 1920. р. виїхав до Москви та на Україну, щоб разом з Раковським обороняти нашу батьківщину проти походу Петлюри та Пілсудського на Київ, вже цілком інакше описує і оцінює ту боротьбу, яка відбувалася на українських землях майже цілий 1919. р. Ставши на позицію угоди з Москвою, наш автор у всій цій боротьбі бачить тільки „отаманщину", контрреволюцію, запроданість европейському капіталові та зраду світовій революції. У цьому томі перед нами виступає вже не український революціонер, а „марксист"; не патріот, а інтернаціоналіст, який і свою націю не пожаліє віддати в жертву світовій революції.

Отже цей том „Відродження Нації" треба признати цілковитою фальсифікацією боротьби української нації за свою державу. Ми не знаємо, чи і сам автор після своїх невдалих спроб порозумітися з Москвою не змінив своїх поглядів. Тимчасом його рішуча кампанія після повороту за кордон проти московської окупаційної політики на Україні, як у „Новій Добі", так у ріжних брошурах та меморіялах, дає підставу думати, що тепер Винниченко не написав би такого третього тому. Отже добре булоб, як би Винниченко написав ще четвертий том свого „Відродження Нації", або принаймні який додаток до третього. Цього вимагають як інтереси дальшої боротьби української нації за своє повне визволення та суверенну державність, так і та зневага та пашквіль, які дозволив собі наш письменник супроти своєї нації.

Таким робом ми повинні сконстатувати, що погляди ріжних авторів вище згаданих праць та їхне освітлення української революції, а також боротьби за державність, дуже ріжноманітні і суперечні. Це вказує ясно, що час для наукового освітлення подій ще не прийшов, бо кожний автор намагається когось виправдувати, когось утопити, щось замовчує або перебільшує. Ці самі уваги відносяться і до тих споминів, які зявилися за останні роки.

Так на нашу думку найкращі з них Д. Дорошенка (Війна та революція, I—IV), не зважаючи на витриману академічну форму та коректний спосіб вислову, переповнені в деяких частинах великим субєктивізмом та певними тенденціями.

Наприклад автор ще й досі не зрозумів своєї ролі міністра закордонних справ за „гетьманату". Він переконаний, що прислужився для своєї батьківщини, яка справді підчас німецького приходу на Україну мала щасливу нагоду стати суверенною державою, якби Німці були більш далекосяглими, якби хоч трохи зрозуміли були революційні обставини на Україні і не зробили державного перевороту, а натомісць дали можливість українській нації по своїй уподобі орґанізувати державний лад, перевести деякі соціяльні реформи та створити могутню національну армію. І ми певні, що при таких обставинах Україна вистоялаб і до сього часу, витрималаб боротьбу проти своїх сусідів, обєдналаб землі українські і булаб тепер великою державою.

(Дальше буде)

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Люде й ляльки.

До Ню Йорку загостив цікавий гість — **„Вертеп наших днів"**. Чули ми про нього багато, читаючи старокраєві газети, або слухаючи оповідання тих американських Українців, які були в краю і мали нагоду бачити його вистави на рідній землі.

Як би ми були дійсно свідомим і культурним народом, як пристало на кількадесятьтисячну нюйорську іміґрацію, то річ ясна, що мимо спеки, не повинно би вистарчити місця для цікавих. Але так не було. А великий жаль, бо були би наші люде пізнали, як можна „виставляти на сміх" промахи визначних наших людей, але виставляти у такій культурній формі, що з тої сміховинки можна богато дечого навчитися, а разом з тим не знизитися до — болота. Сатира „Вертепу наших днів" є дуже гостра. Вона видвигає промахи наших партій і їхніх провідників. Вона побиває демаґоґію, путомельство, фальш і облуду, торгування ідеєю, фарисейство и т. п. Вона відкриває ті типи, які зявляються назверх завзятими самостійниками, а в ділі не мають віри в наші власні сили і хиляються то в сторону угоди з Польщею, то складають з большевиками. На сцені бачимо рівнож і той шахман, який криється під большевизмом. Ми бачимо й того „тихого" патріота, що то завжди викручується від усякої відповідальної праці, а рівнож і від жертви. А все це представлене з гумором і переплітане співами, що глядач навіть не спостережеться, як минає час. Деякі річи дещо затяжкі до зрозуміння для американських Українців, особливо таких, які тут родилися, и вже давно в краю не були, и не так добре обізнані з краєвими справами й особами. Але більшість картин добре зрозуміла для всіх, а деякі мають неабияку для нас вартість, як от картини з гетьманом Скоропадським і д-ром Назаруком, бо діяльність тих осіб добре відома загалови українських іміґрантів.

На нюйорській виставі бачили ми першу спробу виставляти у вертепі особи, які живуть в Америці й займають тут видне суспільне становище. Ту першу пробу можна назвати зовсім удатною. І коли би програму вертепу можна було доповнити сатирою, звязаною з американсько-українським життям, то „Вертеп наших днів" мав би в Америці цілком певно великий успіх.

Вертеп привезли до Америки два українські стрільці, котрі брали активну участь в боротьбі за наше визволення. Думають вони розпочати артистичне турне по Америці доперва в осени, доповнивши за той час образами, пристосованими до тутешнього життя.

Вертеп цінний тим, що й він причиняється в здоровий, культурний спосіб до прочищення нашого політичного народного життя. У нім бачимо не тільки хиби наших провідників, але й свої власні. Тому не тільки дійсні провідники, але й звичайні люде, котрим попереверталося в голові, виходять з вертепу розумнішими, коли чують, як говорить Усусус Цяпка, що „здається нам, що кождий з нас ґеній, а в дійсности ми є лише ляльками".

М. Скубова.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 159, повідомляє своїх членів, що спеціяльний мітінґ відбудеться 28-го червня, в суботу, в годині 7.30 вечер, в галі церковній, 430 — 7th St. Маємо наглу і важну справу до полагодження. Котрий член не прийде на сей мітінґ заплатить 3.00 доляри кари. — І. Макута, предс.; М. Камінський, секр. С. Петрівський, кас.

ПРОТОКОЛ

НАРАД РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА,

яке відбулося в днях 17—20 лютого 1930 р. в домі У. Н. Союза, 81—83 Гренд вулиця, Джерзи Сіті, Н. Дж.

(Продовження).

(29)

В продовженню дискусії над звітами головних радних П. Стадник, гол. радний з Трентону, Н. Дж., інтерпелює О. Питляра, гол. радного з Ню Йорку, як саме він ставиться до справи Сиротинця-Захисту, бо не бачив ще і не чув від нього про ту справу нічого.

О. Питляр відповідає, що справу Сиротинця вважає дуже важною. Не мав досі нагоди студіювати її глибше. Він признає, що це перший раз в його присутности на тім засіданню справу Сиротинця-Захисту трактувалося поважно і річево, однак його погляди є менш ентузіястичні ніж инших і тому він волів широко над нею в цю пору не розводитися. Покищо він може признати гуманність цили і ніжність почувань тих, котрі ту справу підносять по щирости і розважно. В своїм звіті не хотів казати чи хвалитися, що він робить або буде робити. Хай діло само за себе говорить, коли на те прийде черга і місце. З постанови про більшу активність головних радних зовсім вдоволений і признає, що треба поступати дуже тактовно, щоби поваги уряду не надуживати, а також, що в орґанізації є всякі старі традиції і привички, які треба старатися як застарілі або й шкідливі викорінити, а з огляду, що це є орґанізація робітників, а не жадних буржуїв, то треба лучитися і йти вперед.

Ст. Заблоцький, гол. радний з Бруклина, Н. Й., висказує сумнів щодо щирости та льояльности гол. радного О. Питляра і наводить факт, що в Гемптон, Л. Ай., довідався, що на пікніку У. Д. Клюбу тої місцевости гол. радний О. Питляр аґітував, щоби люде вступали до иншої орґанізації, а не до У. Н. Союза, і зазначує, що такий поступок був би може простимий звичайному членови, котрий є рівночасно членом якоїсь иншої орґанізації і одну ліпше любить ніж другу. Одначе така аґітація вже не лицює відділовому урядникови, не то головному, і для того домагається пояснень і виправдання.

О. Питляр заперечує, щоби таке могло мати місце. Це мабуть товариша зле поінформовано, або то був инший Питляр. В околиці Ню Йорку є сім Питлярів і одні другим навіть не родина.

По вичерпанню дискусії забрав голос гол. предсідатель М. Мурашко і, дякуючи присутним гол. урядникам за вискази своїх думок, заявляє, що формальне голосовання над принняттям звітів гол. радних тим разом муситься оминути, бо ті звіти не мали відповідної формальности. Зазначує, що на будуче звіти гол. радних будуть принимані з такими самими формальностями, як усі звіти прочих головних урядників. Дальше гол. предсідатель говорить, що в дискусії було піднесено факт потреби попертя з головної канцелярії піддержання поваги гол. урядників, мешкаючих і працюючих між членами на провінції. В тій справі треба сказати, що головна канцелярія може піддавати суґестії, проєкти, або припоручення. За непошановання влади, себто котроне-будь з урядників в часі його урядовання, можна потягати до відвічальности. Але щодо надання поваги і вдержання такту, то се вже зовсім залежить від нас самих — усіх і кождого зокрема. Не актом з канцелярії або якимсь леґальним документом, котрий можна би дістати з головної канцелярії, але нашим власним захованнем і акцією кождий мусить собі здобувати, себто заслугувати на належну урядникови пошану. Хто сам того не потрафить, тому й канцелярія не зможе помогти. Тому супроти того, що тут постановляється більшу активність урядників по відділах, якої для переведення нових плянів і дальшого поступу конечно потрібно, хай мені буде вільно звернути увагу шановних гол. урядників, що це дійсно не легка справа. Було сказано, що наш нарід взагалі не відзначається надто великим пошанованнем якоїнебудь влади. Я не буду сперечатися, що в тім нема дещо правди, одначе того не можна сказати про членів нашої орґанізації, орґанізації, що істнує леґально поверх 36 років. Гол. предсідатель говорить, що з власного досвіду знає, що загал членів відноситься не лише з пошаною, але й з повним довірєм до своїх урядників. Бути може, що знаходяться десь виїмки, а то певно по тих відділах, де головний урядник є заразом і членом, і як такий є надто буденним, але фактом є, що наші члени є дуже раді своїм головним урядникам, не лиш коли вони самі до них заходять, але й коли їх запрошують. Головна річ у тім, що головний урядник мусить сам знати, де він мусить виступати лише як член і співтовариш, а де як репрезентант головної управи, і відповідно до того заховуватися. Головний урядник повинен вміти шанувати переконання других. Не повинен іти там, де йому як урядникови іти не випадає. Та взагалі, ідучи як урядник до членів, повинен мати на примітті тільки один бизнес, а то цили орґанізації, а передовсім орґанізованнє членів і дітей. Як кождий буде того придержуватися, то здобуде не лиш пошану для себе, але взагалі для уряду, а орґанізації віддасть те, чого від нього орґанізація має право вимагати.

В тім місци на галю засідань увийшла вдова по бл. п. С. Ядловськім, пані Марія Ядловська, і гол. предсідатель представляє її зібраним.

Пані Ядловська складає подяку від себе і сина головним урядникам і всім членам орґанізації за вшанованнє заслуг покійного її мужа для орґанізації, а також за моральну і матеріяльну поміч, уділену дотепер для неї і сина. Смерть покійного заскочила її так нагло і несподівано, що ще й досі не годна цього зрозуміти і прийти до рівноваги, та не знаходить слів на висказання свого болю і подяки за оказане співчуття. Також матеріяльні обставини ще не впорядковані і тому просить не опускати її, бо вона без дальшої моральної і матеріяльної підмоги обійтися не в силі.

Гол. предсідатель М. Мурашко в імени зібраних урядників ще раз висказує жаль з причини такої великої для всіх втрати і прирікає, що просьбу вдови і сина возьметься під розвагу.

По відході пані Ядловської з галі д-р Клим і д-р Клодницький попирають справу п. Ядловської. Її припоручається вложити в програму внесків і ухвал засідання.

Після обідової перерви відбрано фотоґрафічну знимку до поміщення в календарі.

(Далі буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА.

Пані (вбігає до кухні, бо чує, що наймичка страшно скричала): Що сталося, Ганю?

Наймичка: Я попарила собі руку кипятком.

Пані: А чомуж ти насампеpед не попробуєш води!

Бизнес.

Подорожній їде автом і хоче скоротити собі дорогу, оминути величезний закрут, перекроїти дорогу. Їде з дороги на бік і бачить там якогось чоловіка.

— Чи то буде добра дорога для авта, що я на неї завертаю? — питається його.

— Дуже добра, я для власного добра раджу кожному їздити туди.

Подорожній пустився далі, та за хвилю чути наче крісову пальбу. Ґума на колесах потріскала, бо на дорозі гостре креміння, старе заліззя, бляшанки з консерв. Подорожній вертається і питається незнакомого:

— Чогож ви казали мені, що кождому для власного добра радити їздити тією дорогою, коли вона така страшна, що я покалічив собі ґуми на всіх чотирох колесах?!

— Яж вам казав, що для власного добра раджу кожному їхати туди. Я продаю ґуми для автомобілевих коліс.

—o—

Нинішні дівчата.

Хлопець (у парку до дівчини): Мені вже досить того залицяння в парку! Піду до твоїх батьків і скажу поважно, що хочу оженитися з тобою!

Вона: Ах, яка я щаслива! То прийди нині в пятій годині пополудні. Ага! забула спитатися тебе, як ти називаєшся!

—o—

Праця.

— Скільки людей працює у вас в офісі?

— Щонайбільше половина!

ЯК САРАНА НАВІСТИЛА МАРОКО.

Сарана вкриває поля та задержує авта. — Як ведуть бородьбу проти неї. — Саранча як пожива.

Кореспондент „Берлінер Таґеблят-у" описує страхіття, які спричинює сарана в Мароко й у всій північній Африці та нищить усе на своїй дорозі. Подаємо вимки з того опису.

Їдемо від Казаблянки до бувшої портуґальської твердині Маляґан. Перед нами простягається безмежня мароканська рівнина, поля вкриті засівами, зеленю та деревами. На полях працюють сильні Бербери з жінками, що тут у противенстві до інших арабських жінок, не закривають голови. Поля оброблені на найновіщий спосіб, так що й не хочеш вірити, що ти в Африці. Нараз перед нами зявляється величезна хмара, що закриває сонце, а ми не можемо бачити перед себе на кілька метрів. Шофер, що везе нас, сердито клене та кричить: „Сакр! Сакр ном!" Наше авто, велике, туристичне на десять осіб, мусить станути, бо не може й рушитися наслідком цілої маси сарани, що опустилася на довколичні поля. Кожен мароканський шофер знає, що крізь таку масу саранчі годі їхати. Не лише тому, що авто легко поховзнулося би на сарані, що вкрила дорогу, але й сарана дивним дивом уміє продістатися в усі части машинерії автомобіля, в колеса, вентилі, а навіть у сам мотор.

Богато часу треба було, заки ми обчистили авто та могли їхати вперед.

Без пересади можна сказати, що сарана спричинила справжню затьму сонця, а коли це все осіло, перед нами стояв жахливий образ. Усе те, що так буйно зеленілося, всі ті богаті та врожайні засіви, в які покладено стільки праці, були знищені, зїджені. Не лишився навіть листочок по тих ненажерливих сотворіннях. Довкола нас чути було зойки та крики. Селяни вимахували руками та хустками, та все було даремне. Засіви були зовсім знищені. У портовім місті Мазаґані бачив я мішки, повні зібраної сарани та їх яєць. Боротьба проти сарани у французькім Мароко дуже добре зорганізована. Влада розписує нагороди за збирання сарани та її яєць. За мішок яєць платять 10 франків. Більше ніж дві тисячі туземців збирали сарану та її яйця в тій околиці, що ми нею переїздили. За один одинокий день, після того, як ми приїхали у Мазабан, зібрали там не менше як 14 тисяч мішків сарани. Цивільний контрольор Тедерсу, Дюкро, та Каід Гадул прийшли самі на місце, щоби наглядати, як збирають сарану. Сарана вкривала простір 50 тисяч гектарів і треба було повних три дні, заки туземці зібрали цю кару божу. Коли зважити, що кожда самиця зносить 150 яєць, тоді зрозуміємо, яка небезпека грозить від тих комах, що масами множаться, а проти яких у більшости безсильними показалися всі засоби новітньої хемії та техніки.

Перед ворітьми Мазаґану бачив я богато туземців довкола бородатого дідуґана, що щось продавав. Здалека здавалося, що продає малесенькі морські рачки. Колиж я підійшов ближче, я побачив, що він продає солену та спеціяльно для їдження приладжену сарану. Біля нього товпилося богато людей та купували сарану. Видно, що їм смакувала така їда. Та хоч мене впевняли, що це дуже смачна їда, я не міг відважитися покушати.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ